

The paper notes that the most important characteristic of the government from the perspective of compliance with its functioning social values, social development objectives, expected results and resource consumption is its political effectiveness.

However, a significant role in the functioning of transitional societies, which, sadly to admit it, but, objectively, given the realities of socio-political development, lack of systematic course on modernization, rank Ukraine too, legitimate state institutions informal political practices permeate. The lack of control mechanisms, the struggle between clans lead to corruption of the entire political system and society in general.

The paper reveals the causes, nature and consequences of the formation of «Donetsk People's Republic» and «Lugansk People's Republic» in a political crisis in Ukraine in winter 2013 - spring 2014 and the deployment of the Russian Federation so called «hybrid war». Attention is paid to the role of latent political and economic structures in the disorganization of the state power and local government in Donetsk and Lugansk regions in March-May 2014.

Separately are analyzed the mechanisms of interests reflection of the structural elements of clan-oligarchic political system of Ukraine under President Viktor Yanukovich in pseudo ruling mechanism of «DPR» and «LPR».

The author notes that in condition of information-psychological confrontation and armed intervention of Russia to preserve and expand the influence of terrorist organizations «Donetsk People's Republic» and «Lugansk People's Republic», the most powerful brake on social and political modernization of our country is still political corruption that decreased to new institutional and procedural practices.

Restoration of territorial integrity and sovereignty of our country over the temporarily occupied separate areas of Donetsk and Lugansk regions and annexed Autonomous Republic of Crimea and Sevastopol should begin from radical upgrade of institutional and procedural rules for the political system, ensuring the stability of its functioning in the expanded Russian Federation «hybrid» war.

Key words: *latent political practices, political corruption, clan-oligarchic system, «Donetsk People's Republic», «Lugansk People's Republic».*

РЕЦЕНЗЕНТИ: *Трофименко М.В., к.політ.н, доц.; Хома Н.М., д.політ.н, проф.*

УДК 327.8: 339.5

О.В. Дашевська

ВПЛИВ ПОЛІТЧНИХ ПРОЦЕСІВ НА ЦИКЛІЧНІСТЬ ЗОВНІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ

У статті доведено вплив геополітичної поведінки Росії та всенародних виборів в Україні на розвиток українсько-російських торговельних відносин. З метою аналізу використано авторську методіку, яка ґрунтується на хвильовій моделі фінансового ринку Еліота та коефіцієнті Фібоначчі.

Ключові слова: *політика, вибори, експорт, зовнішня торгівля, Україна, Росія*

В Україні, як і в будь-якій іншій державі світу, існують певні взаємовідносини між економічними і політичними процесами, що є природною характеристикою сучасного соціуму. Звертаючись до історії розвитку світової економіки, можна побачити, що вона складається із циклічних повторень кризових явищ та періодів економічного зростання

– бумів. Багато сучасних авторів пов'язують таку циклічність з всенародними виборами, адже обов'язковим елементом демократій є вибори, які мають безпосереднє відношення не тільки до політичного життя країни, але й до економічної політики влади і до поведінки господарюючих суб'єктів національної економіки (підприємств, домашніх господарств). Саме вибори є центральним пунктом функціонування суспільної системи демократичних держав, а періодичний характер виборів призводить до хвиль в економіці та її циклічності [1]. Визначення і правомірне розуміння теорії економіко-політичних циклів має істотне значення для геополітичного самовизначення України, адже вибори та інші соціально-політичні процеси відіграють важливу роль у формуванні стратегії держави.

Метою статті виступає аналіз впливу політичних факторів, таких як геополітична поведінка країн-сусідів та всенародні вибори, на розвиток зовнішньоторговельної діяльності України за допомогою сучасних фінансових теорій прогнозування руху ринку.

Останніми роками теорія циклів дуже поширилася. В 1975 році американський економіст В. Нордхаус в своїй праці «Політичний діловий цикл» запропонував нову теорію економічної та зовнішньоекономічної політики. Згідно з даною теорією коливання економічних змінних пов'язані з «електоральними перевагами» демократичної системи [2]. Так, в середині електорального циклу правляча партія, яка здобула перемогу на виборах, в першу половину періоду свого правління здійснює жорстку політику, усіма силами придушуючи інфляцію, що супроводжується підвищенням рівня безробіття. Друга половина періоду правління супроводжується зниженням рівня безробіття, підвищенням заробітної плати тощо. У подальшому, незалежно від того, яка партія переможе на наступних виборах, повторюється той самий цикл. При цьому політика залишається егоїстичною в тому розумінні, що враховуються інтереси суспільства лише в межах одного електорального періоду [3, с. 15].

Дж. М. Харсту належить авторство фінансової теорії циклів: цінова модель розглядається як циклічна закономірність, а притаманні їй інерційні елементи відрізняють реальну поведінку ринку від хаотичної (випадкової). Визначення складових компонентів циклу – співвідношення простих хвильових коливань – дозволяє якісно співвіднести їх з часовою віссю та інерційністю поведінки, іманентній системі взаємовідносин «людина – ринок» [4, с. 12].

Водночас Ральф Еліот вважає, що циклічність ринку відсутня, тобто немає ніякої циклічності. Еліот дотримується принципу хвиль, які є явищем соціальним, і, як усі соціальні явища, мають явно розпізнавані форми, або моделі поведінки. За законом хвиль Еліота кожне ринкове рішення є наслідком значимої інформації і водночас породжує значиму інформацію. Цей зворотний зв'язок обумовлений суспільною природою людини. За Еліотом, хвилі мають прогностичне значення. У ринку є свої власні закони, він не рухається прямолінійно, рух ринку відображає структуровану послідовність [5, с. 93].

Базисною фігурою руху ринку є восьмихвильова модель Еліота, а всі інші моделі можуть бути складені з неї. І в будь-який час ринок може бути оцінений як такий, що знаходиться на базовій восьмихвильовій моделі найвищого хвильового рівня руху. Важлива особливість даної структури полягає в тому, що в ній спостерігається виразна тенденція до самоповторення, причому не тільки в часі, але й у просторі – в межах самої себе. Тому Еліот назвав дану модель фрактальною [5, с. 94]. Еліот довів, що ринок розвивається згідно із базисним ритмом або у відповідності до моделі з п'яти хвиль вгору і трьох хвиль вниз, формуючи повний цикл із восьми хвиль [6, с. 121].

Одним із значних відкриттів Еліота є те, що його хвильові структури мають тісний внутрішній зв'язок з послідовністю Фібоначчі. Послідовність Фібоначчі була відкрита як приватний випадок одного з глобальних законів природи. Задається ця послідовність наступним чином: 1, 1, 2, 3, 5, 8, 13, 21, 34, 55... Якщо додати в запропоновану послідовність число 0, ми отримаємо арифметичну прогресію: 0, 1, 1, 2, 3, 5, 8, 13, 21, 34, 55, 89, 144.

Однією з найголовніших властивостей послідовності Фібоначчі є існування коефіцієнтів Фібоначчі – числових співвідношень, які широко розповсюджені не тільки в природі, але й в соціальних взаємодіях. Коефіцієнт Фібоначчі (Фі) представляє собою відношення кожного попереднього числа послідовності до наступного або навпаки і завжди наближається до значення 0,618 або 1,618. Так, наприклад: $2/3 = 0,66666667$, $3/5 = 0,6$, $5/8 = 0,625$, ... , $89/144 = 0,618$, $144/233 = 0,618$, $233/377 = 0,618...$ або $610/377 = 1,618$, $377/233 = 1,618$, $233/144 = 1,618$, ..., $13/8 = 1,625$, $8/5 = 1,6$, $5/3 = 1,666$, $3/2 = 1,5$.

В науковій літературі прийнято вважати, що коефіцієнт Фібоначчі (Фі) дорівнює 1,618. Кеплер назвав Фі «одним із скарбниць геометрії» [4, с. 32].

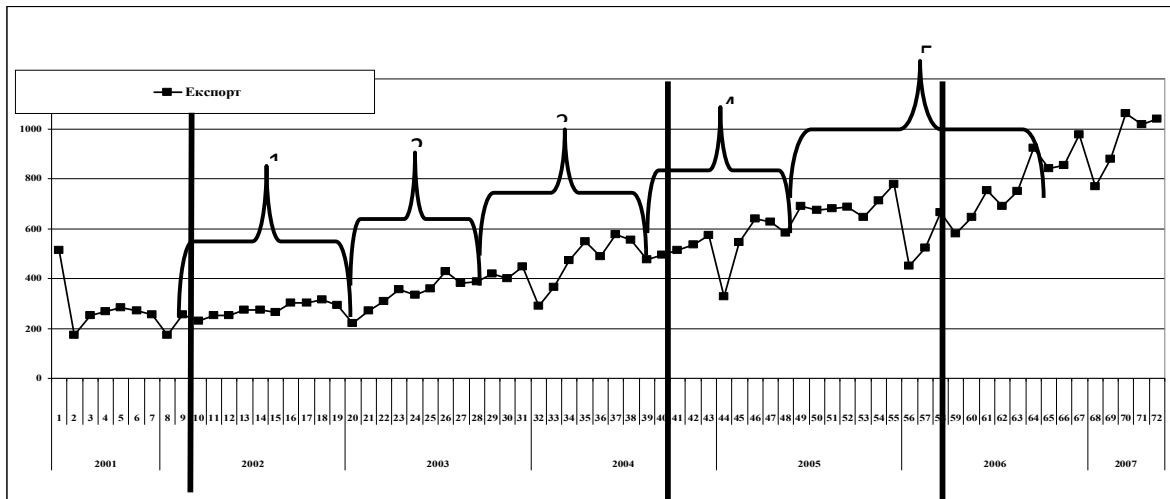
Становлення та розвиток теорії політико-ділового циклу обумовили виникнення іншого напрямку наукових досліджень – впливу економічної ситуації на політичні дії влади. Цей напрямок досліджень більш поширений в наукових колах як в країнах далекого, так і ближнього зарубіжжя. В зв'язку з цим можна виділити роботи М. Франкліна та Г. Валена [7], Ю. Левади [8], О. Кочеткової, В. Мау [9] тощо. Порівняння позицій зазначених авторів дозволяє зробити достатньо очевидний висновок: чим краще йдуть справи у державі, тим активніше населення підтримує дії влади, отже, тим більше голосів буде віддано в її підтримку.

Зовнішня торгівля України з Росією має яскраво виражену циклічність, один цикл якої складає 4–5 років в залежності від часу проведення парламентських та президентських виборів на Україні. До розгортання подій 2014-2015 рр. Росія виступала найбільшим торговельним партнером України, при цьому назвати ці відносини взаємовигідними доволі складно. Аналізуючи експорт України до Росії у період з 2001 р. по 2007 р. можна побачити різкі коливання у деякі моменти часу (рис. 1) [10].

Якщо на графік експорту нанести час проведення парламентських та президентських виборів в Україні, ми побачимо, що за два місяці перед виборами до Верховної ради України та протягом двох місяців після президентських виборів в Україні відбувалося скорочення зовнішньоторговельних операцій між Україною і Росією. У зв'язку з даними особливостями було прослідковано політико-економічний контекст розвитку зовнішньої торгівлі України, зокрема політико-економічні наслідки.

Виявляється, що у визначений двомісячний період, який передує парламентським виборам в Україні, Росія проводить ряд обмежувальних процедур щодо українського експорту, наприклад:

- січень 2002 року – встановлення спеціального мита на українську карамель у розмірі 21% від митної вартості;
- січень 2006 року – тимчасова заборона ввозу на територію Російської Федерації м'ясо-молочної продукції походженням з України;
- січень 2006 року – підвищення ціни на російський газ до 230 дол. США за 1 тис. кубометрів [11].

За даними Державного комітету статистики України

Рис. 1. Хвильова модель експорту України до Російської Федерації

Обмеження з боку Російської Федерації мають значний вплив на господарську діяльність країни. Можна сказати, що російська сторона має зацікавленість в складі майбутньої української влади і намагається опосередковано, через проведення протекціоністської зовнішньоторговельної політики, впливати на розвиток виборчого процесу в Україні.

Розглянемо вплив виборчого процесу на стан торговельних відносин між Україною і Російською Федерацією використовуючи хвильову теорію Еліота та метод Фібоначчі. Побудуємо п'ятихвильову модель експорту України до Російської Федерації. Правила побудови хвиль Еліота за методом Фібоначчі наступні:

- мінімальним орієнтиром вершини хвилі 3 буде точка, координати якої отримують, помноживши довжину хвилі 1 на коефіцієнт Фібоначчі 1,618 і додавши отриманий результат до показника основи хвилі 2;

- верхня точка хвилі 5 може бути встановлена шляхом помноження довжини хвилі 1 на коефіцієнт Фібоначчі 1,618, помножений на 2. Отриманий результат необхідно додати до значення вершини чи основи хвилі 1;

- необхідно виміряти довжину від нижньої точки хвилі 1 до вершини хвилі 3 і помножити отриманий результат на коефіцієнт Фібоначчі 1,618. Отриманий результат, в свою чергу, слід додати до значення найнижчої точки хвилі 4.

Розрахувавши таким чином приблизні довжини хвиль в динаміці експорту України до Росії, ми отримали наступне (рис. 2):

- 1) довжина 1-ї хвилі дорівнює 3,2366 млрд. дол., що відповідає періоду з лютого 2002 року по січень 2003 року;
- 2) довжина 2-ї хвилі дорівнює 2,2704 млрд. дол., що відповідає періоду з лютого 2003 року по вересень 2003 року;
- 3) довжина 3-ї хвилі дорівнює 5,5702 млрд. дол., що відповідає періоду з жовтня 2003 року по серпень 2004 року;
- 4) довжина 4-ї хвилі дорівнює 5,2218 млрд. дол., що відповідає періоду з вересня 2004 року по травень 2005 року;
- 5) довжина 5-ї хвилі дорівнює 10,7288 млрд. дол., що відповідає періоду з червня 2005 року по вересень 2006 року;

Хвилі в зовнішній торгівлі України з Росією мають соціально-політичний характер і мають явно розпізнавані форми, або моделі, поведінки.

Детально розглянувши модель експорту на рис. 1, можна побачити чітко виражені моменти перелому, або кризові моменти (точки біфуркації), які співпадають з періодами виборів на Україні:

7-9-й місяці – вибори до Верховної Ради України 2002 року;

36-42-й місяці – вибори Президента України 2004 року;

56-58-й місяці – вибори до Верховної Ради України 2006 року.

За аналізований період часу зовнішня торгівля України з Росією пережила повний цикл: початок 2002 року – початок 2007 року. Представлена в такому вигляді модель українського експорту на російський ринок доводить безпосередній вплив соціально-політичних чинників на зовнішньоторговельну діяльність України, особливо на просторі СНД.

Зосередимось на впливі українських виборів на експорт України в Росію. Визначимо як базову гіпотезу, що електорат (суспільство) віддають свої голоси на виборах за партії чи кандидатів, які підтримують визначений для кожного окремого виборця його соціальний добробут, отже, виборці голосують за особливості економічної, соціальної політики. Звідси під час виборів суспільство безпосередньо впливає на подальший розвиток економіки, а отже, і всіх її складових, зокрема зовнішню торгівлю.

При проведенні аналізу впливу виборчих процесів на зовнішню торгівлю України виникає ряд проблем, головною з яких є проблема обмеженості кількості спостережень. Емпіричних даних досить мало для отримання надійних прогнозів, але достатньо для важливих висновків і подальших досліджень. В роботі використані результати всенародних голосувань – вибори Президента та народних депутатів. Ці вибори принципово більш відповідні, оскільки відбуваються у всіх регіонах одночасно, що дозволяє нівелювати деякі зовнішні фактори: сезонність багатьох економічних показників, загальну зміну політико-економічної ситуації в країні. Ситуація в Україні протягом 1990-х років змінювалась дуже швидко, і вибори, які відстають один від одних на значний період часу, несуть забагато екзогенних факторів, які роблять дані виборів неоднорідними. Таким чином, обґрунтованим виявляється використання даних таких виборів: вибори до Верховної Ради України 2002 року, 2006 року та вибори президента України 1999 року, 2004 року.

При проведенні аналізу ми використовуємо політичну статистику. Ці дані потребують інтерпретації, тому що розглядається єдина сукупність результатів п'яти виборів з істотно різними формальними результатами. Поєднання теорії політико-ділового циклу та методик теорії економічної поведінки електорату дає змогу проаналізувати та чітко інтерпретувати отримані результати.

З метою виявлення впливу виборів на зовнішню торгівлю України з Росією скористаємось біполярною системою представлення результатів виборів: за існуючу владу або проти неї (за опозицію). Такий розподіл є досить умовним, але існування саме такого підходу найбільш точно відповідає нашій меті. Дійсно, на виборах вирішується питання відносно оцінки дій існуючої влади, і саме відношення до неї – відсоток голосів за провладні партії чи кандидатів та відсоток голосів за опозиційні партії чи кандидатів – повинно лежати в основі аналізу.

Реальна кількість голосів розподілена між багатьма партіями чи кандидатами, які можна віднести до п'яти підгруп:

- партія чи кандидат влади;
- партія чи кандидат, які підтримують діючу владу;

- демократична опозиція, а в деяких випадках керована опозиція;
- опозиція реставраторського типу;
- радикальна опозиція.

Дану класифікацію можна використовувати для інтерпретації результатів парламентських виборів, адже результати президентських виборів досить чіткі: за провладного кандидата чи за опозиційного.

Виходячи з вищевикладеної класифікації перші дві підгрупи зі стовідсотковою впевненістю можна віднести до великої групи «За діючу владу», і останні дві підгрупи – до великої групи «Опозиціонери». Залишається третя група, віднесення якої до першої чи другої великих груп, на нашу думку, залежить від результатів президентських виборів: якщо перемагає провладний кандидат – демократична опозиція знаходить у нього підтримку і перетворюється у керовану опозицію, а якщо перемагає опозиційний кандидат – демократична опозиція залишається при власних позиціях і на парламентських виборах йде разом з іншими опозиційними партіями. Зауважимо, що для прогнозування експорту можливе використання даних виборів лише за партійною основою, тому що результати виборів за мажоритарною основою є дуже розгалуженими. Кандидати, які пройшли в Парламент за мажоритарною основою, все одно приєднуються до тієї чи іншої фракції, які є уособленням політичних партій. Представимо результати відібраних виборів за наведеною вище класифікацією у вигляді таблиці (табл. 1).

Таблиця 1

Розподіл партій та кандидатів за результатами виборів

Вид виборів	«За владу»	«Опозиціонери»
Президентські вибори 1999 року	Л.Д. Кучма – 56,26%	П.М. Симоненко – 37,8%
Парламентські вибори 2002 року	Блок «Наша Україна» – 23,57% Блок «За ЄдУ!» – 11,77% Соціал-демократична партія України (об'єднана) – 6,27%	«Комуністична партія України» – 19,88% «Блок Юлії Тимошенко» – 7,26% «Соціалістична партія України» – 6,87%
Президентські вибори 2004 року	В.Ф. Янукович – 44,2%	В.А.Ющенко – 51,99%
Парламентські вибори 2006 року	«Партія Регіонів» – 32,14%, «Соціалістична партія України» – 5,69%, «Комуністична партія України» – 3,66%	«Блок Юлії Тимошенко» – 22,29% Блок «Наша Україна» – 13,95%

Джерело: Центральна виборча комісія України [12]

Основи теорії влади, теорії складних систем, теорії самоорганізації та світовий досвід свідчать, що опозиція виконує контролюючу функцію в державній владі, здійснюючи нагляд за діями уряду та Верховної Ради країни. Така функція є умовною, але дієвою. Чим сильніше опозиція, тим ефективніше працює провладна коаліція. Отже

в прогнозуванні будемо використовувати саме відсоток проголосуваних за опозиційні партії чи кандидатів.

Представимо формули соціально-політичного прогнозування експорту України до Росії:

$$E_n = E_{n-1} + K * E_{n-1} \quad (1) \quad \text{та} \quad E_n = E_{n-1} \pm K^2 * E_{n-1}, \quad (2)$$

де E_n – обсяги експорту в грошових одиницях, K – коефіцієнт «за опозицію» у відсотках. Коефіцієнт «за опозицію» K визначається за результатами останніх всенародних виборів в Україні (виборів до Верховної Ради України чи виборів президента України) як відсоток громадян України, які проголосували за кандидатів чи партії, що не ввійшли в парламентську більшість або не стали президентом України.

Для прогнозування експорту України до Росії на основі соціально-політичних факторів необхідно чітко сформулювати необхідні правила розрахунків.

Правило 1: коефіцієнт зміни обсягів експорту дорівнює відсотку проголосуваних за опозиційні партії чи кандидатів на останніх всеукраїнських виборах.

Правило 2: для прогнозування на рік, в який припадають вибори до Верховної Ради України та для прогнозування на рік виборів президента України чи на рік, який настає після виборів президента України, необхідно використовувати формулу 2 (нелінійну функцію). Вибори завжди супроводжуються нестабільністю.

Правило 3: для корегування прогнозу за результатами виборів необхідно враховувати, по-перше, якщо на виборах перемогла опозиція, то партії чи кандидати, які до цього відносилися до влади, тепер стають опозицією, а в розрахунковій формулі використовується знак (+); по-друге, якщо на виборах перемагають провладні партії чи кандидати, то в розрахунковій формулі використовують знак (-).

Правило 4: для прогнозування в інші роки (не пов'язані з виборами) використовується формула 1.

Проведемо розрахунки і порівняємо їх з фактичними даними.

1. 2000 рік: в 1999 році фактичний експорт України в Росію становив 2,4 млрд. дол. США, величина $K = 0,378$ – коефіцієнт тих, хто проголосував за опозиційного кандидата в президенти на виборах президента України 1999 року. Використовуємо формулу 1, тому що всі нелінійні процеси в зовнішньоекономічній діяльності України припадають на 1998–1999 роки. Таким чином, український експорт на російський ринок в 2000р. дорівнює: $E_{2000} = E_{1999} + 0,378 * E_{1999} = 2,4 + 0,378 * 2,4 = 3,31$ (млрд. дол. США).

2. 2001 рік: величина $E_{n-1} = E_{2000} = 3,31$ млрд. дол. США, величина $K = 0,378$. 2001 рік передую парламентським виборам 2002 року, тому можна думати, що наприкінці 2001 року будуть мати місце хаотичні процеси, і в такому випадку доцільніше використовувати формулу 2:

$$E_{2001} = E_{2000} + 0,378^2 * E_{2000} = 3,31 + 0,378^2 * 3,31 = 3,78 \text{ (млрд. дол. США)}.$$

3. 2002 рік: результатом виборів стало 34,01% громадян України, які проголосували за опозиційні партії, тому в прогнозі необхідно брати знак (-) і використовувати формулу 2:

$E_{2002} = E_{2001} - 0,378^2 * E_{2001} = 3,78 - 0,378^2 * 3,78 = 3,24$ (млрд. дол. США) – прогноз з урахуванням перемоги провладних сил.

4. Прогноз експорту 2003 та 2004 року:

$$E_{2003} = E_{2002} + 0,3401 * E_{2002} = 3,24 + 0,3401 * 3,24 = 4,34 \text{ (млрд. дол.)},$$

$$E_{2004} = E_{2003} + 0,3401 * E_{2003} = 4,34 + 0,3401 * 4,34 = 5,82 \text{ (млрд. дол.)}.$$

5. В 2004 році відбулися вибори президента України, в яких переміг опозиційний кандидат, отже, коефіцієнт зростання експорту дорівнює відсотку тих, хто

проголосував за провладного кандидата, який після виборів автоматично переходить до опозиції, а знак у формулі буде (+):

$$E_{2005} = E_{2005} + 0,442^2 * E_{2004} = 5,82 + 0,442^2 * 5,82 = 6,96 \text{ (млрд. дол.)}$$

6. В 2006 р. знов в Україні вибори, припустимо, що їх результати не відомі, тому:

$$E_{2006} = E_{2005} + 0,442^2 * E_{2005} = 6,96 + 0,442^2 * 6,96 = 8,32 \text{ (млрд. дол.)}$$

$$E_{2006} = E_{2005} - 0,442^2 * E_{2005} = 6,96 - 0,442^2 * 6,96 = 5,6 \text{ (млрд. дол.)}$$

7. Далі розраховуємо за наведеною вище схемою:

$$E_{2007} = E_{2006} + 0,442 * E_{2006} = 8,32 + 0,442 * 8,32 = 11,997 \text{ (млрд. дол.)}$$

$$E_{2007} = E_{2006} + 0,442 * E_{2006} = 5,6 + 0,442 * 5,6 = 8,12 \text{ (млрд. дол.)}$$

$$E_{2008} = E_{2007} + 0,442 * E_{2007} = 11,997 + 0,442 * 11,997 = 17,3 \text{ (млрд. дол.)}$$

$$E_{2008} = E_{2007} + 0,442 * E_{2007} = 8,12 + 0,442 * 8,12 = 11,71 \text{ (млрд. дол.)}$$

$$E_{2009} = E_{2008} + 0,442 * E_{2008} = 17,3 + 0,442 * 17,3 = 24,95 \text{ (млрд. дол.)}$$

$$E_{2009} = E_{2008} + 0,442 * E_{2008} = 11,71 + 0,442 * 11,71 = 16,9 \text{ (млрд. дол.)}$$

Результати представимо в табл. 2.

Таблиця 2

**Прогноз експорту України до Російської Федерації
(2000–2009 рр.)***

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006		2007		2008		2009	
							Вл.	Опоз.	Вл.	Опоз.	Вл.	Опоз.	Вл.	Опоз.
Факт., млрд. дол. США	3,5	3,7	3,2	4,3	5,9	7,5	8,3	8,3	12,7	12,7	15,7	15,7	8,5	8,5
Прогноз, млрд. дол. США	3,31	3,78	3,24	4,34	5,82	6,9 6	5,6	8,3 2	8,12	11,9 9	11,7 1	17,3	16,9	24,9 5
Помилка, %	5,4	2,2	1,3	0,9	1,4	6,7	32,5	0,2 4	36,1	5,6	25,4	10,2	98,8	193, 5

*Розраховано за даними Державного комітету статистики України та Центральної виборчої комісії України

Необхідно зауважити, що у 2007 р. були позачергові вибори до Верховної Ради України, а у 2010 р. – Президентські вибори, тому прогноз можна відкоригувати згідно нових даних. Однак, якщо побудувати графік за отриманими даними, то можна побачити наростання невизначеності з 2005 р. і чим більше сценаріїв розгортається, тим більше вірогідність зміни влади або позиції влади (рис. 2).

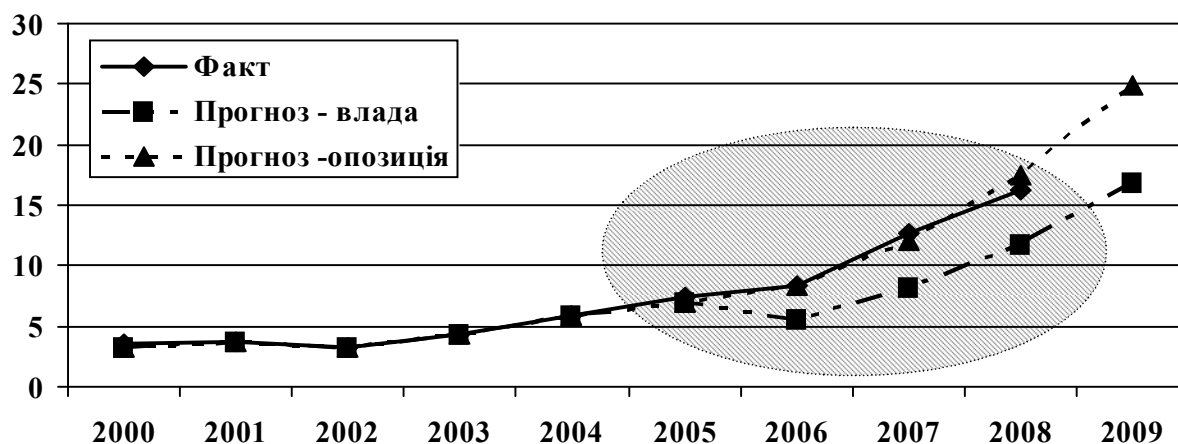

Рис. 2. Графічне відображення прогнозу динаміки експорту України до Росії до 2009 р., млрд. дол. США

Для перевірки нашої гіпотези про те, що найбільший політичний вплив на зовнішню торгівлю України здійснюється саме у відносинах з Росією, та для перевірки політичного впливу на загальний експорт України за попередніми даними розрахуємо показники для експорту України в країни СНД, Німеччину, Італію, Польщу та загального експорту України (табл. 3).

Таблиця 3

Результати впливу виборів на експорт України*

Країна	2002	2003			2004			2005		
	Факт	Факт	Прогноз	Відхилення, %	Факт	Прогноз	Відхилення, %	Факт	Прогноз	Відхилення, %
Країни СНД	4,4	6,05	5,9	2,5%	8,6	7,91	8%	10,7	11,4	6,5%
Німеччина	0,76	1,4	1,02	27%	1,9	1,37	28%	1,3	1,1	15,4%
Італія	0,83	1,3	1,1	15,4%	1,6	1,5	6,2%	1,9	1,8	5,3%
Польща	0,51	0,8	0,7	12,5%	0,98	0,94	4%	1,01	1,12	11%
Загальний експорт України	16,3	23,1	23,98	3,8%	32,7	32,14	1,7%	34,3	38,42	12%

*Розраховано автором за даними Державного комітету статистики України

Табл. 3 підтверджує наявність впливу соціально-політичних чинників на загальний обсяг експорту України. Це свідчить про небезпечність такої ситуації і переважання політичної самоорганізації мікро- та макrorівня в системі зовнішньоторговельних відносин. Майже відсутній вплив зазначених факторів на експорт України до Німеччини, що говорить про побудову зовнішньоторговельних відносин між даними країнами на ринковій основі.

Досліджені специфічні зв'язки політики із зовнішньою торгівлю України дають підстави для наступних висновків:

1. Вибори як найважливіше волевиявлення громадян України мають безпосередній вплив на зовнішню торгівлю України з Росією, що позначається і на загальному обсязі експорту;

2. Динаміка експорту України до Росії демонструє циклічність. Один цикл складає 4–5 років, і його пік припадає на рік президентських або парламентських виборів, після яких відбувається зміна тенденції, яка супроводжується двомісячним спадом.

3. Точки нестабільності відповідають моментам проведення виборів, області невизначеності наступають одразу після виборів.

Висновки. Проведений аналіз впливу політичних чинників на зовнішню торгівлю України з Росією висуває на передній план ряд важливих питань: по-перше, чи існують суто економічні фактори активізації двосторонньої співпраці; по-друге, яке співвідношення економічних та соціально-політичних факторів; по-третє, чи можливе подолання політичної циклічності розвитку зовнішньоторговельних відносин України з Росією; по-четверте, наскільки внутрішня політика України та її геополітична стратегія (якщо вона є) відповідає соціально-економічним прагненням України, а не геополітичним інтересам Росії; по-п'яте, чи можливий повний перехід у двосторонніх відносинах між Україною і Росією на ринкову основу. Відповіді на ці питання дадуть змогу ефективно оцінити перспективи подальшого розвитку двосторонніх відносин між Україною і Росією з урахуванням можливих вигід і загроз національній безпеці.

Список використаної літератури

1. Результаты выборов как показатель спроса на институты на примере голосований в течение первого послереволюционного десятилетия в странах с переходной экономикой и молодой демократией [Электронный ресурс] / В. А. Мау, К. Э. Яновский, С. В. Жаворонков, Д. С. Черный, 2001. – Режим доступа : files/text/usaid/vybor.zip

2. Чистилин Д. К. Самоорганизация мировой экономики. Евразийский аспект / Д. К. Чистилин. – М. : Экономика, 2004.

3. Кочеткова О. Экономические факторы электорального поведения (опыт России 1995-1996 годов) / О. Кочеткова // Научные труды ИЭПП. – 1999. - № 15.

4. Miller Ch. Pseudo Securities For Technical Analysts / Ch. Miller // Stocks and Commodities. – 1999. - Volume 17. June. –

5. Матвійчук А. В. Аналіз та прогнозування розвитку фінансово-економічних систем із використанням теорії нечіткої логіки : моногр. / А. В. Матвійчук. – К. : Центр навчальної літератури, 2005.

6. Матвійчук А. В. Прогнозування розвитку фінансових часових рядів на базі восьми хвильової моделі Еліота / А. В. Матвійчук // Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету. Серія: Економічні науки. - 2003. - № 9.

7. Franklin M. Electoral change. Responses to evolving and attitudinal structures in western countries / M. Franklin, T. Mackie, H. Valen. – Cambridge : Cambridge University Press, 1993.

8. Левада Ю. От мнения к пониманию. Социологические очерки. 1993 – 2000 / Ю. Левада. – М. : Московская школа политических исследований, 2000.

9. Мау В. Экономические факторы электорального поведения [Электронный ресурс] / В. Мау, О. Кочеткова, С. Жаворонков. – Режим доступа : <http://www.iet.ru/usaid/23-new/23-new.htm>

10. Державний комітет статистики України [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Державного комітету статистики України. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>

11. Державне зовнішнє інформаційне агентство [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Державного зовнішньоінформаційного агентства України. – Режим доступу : www.ukrdzi.com.ua

12. Центральна виборча комісія України [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Центральної виборчої комісії України. – Режим доступу : www.cvk.gov.ua

Стаття надійшла до редакції 29.03.2015р.

О. Dashevs'ka

THE IMPACT OF POLITICAL PROCESSES ON THE EXTERNAL TRADE RECURRENCE

In this article, there has been proven the influence of the Russian Federation geopolitical behavior and national elections in Ukraine on the Ukrainian-Russian trade relations. With the aim of conducting analysis the author's own methodology has been applied. This treatment is based on the Elliot's wave model and Fibonacci's coefficient. The verification of the political impact on the external Ukrainian trade is based on the information about Ukrainian export to the CIS countries, Germany, Italy, Poland as well as overall export of Ukraine. The following conclusions have been made as a result of the analysis: first of all, elections have an absolute influence on Ukrainian-Russian trade relations, and at the same time, on general export volume; secondly, the dynamics of Ukrainian export to the Russian Federation demonstrates a cyclic recurrence. The duration of one cycle is 4-5 years, with the peak being reached in the year of presidential or parliamentary elections, followed by the change of tendency and a 2-month downturn. Thirdly, the instability points come at once after elections. Overcoming of political influence on external economic relations is the main task in the field of development of bilateral relationship between the Russian Federation and Ukraine and thus in deepening the national security of Ukraine.

Key words: politics, elections, export, external trade, Ukraine, Russia

РЕЦЕНЗЕНТИ: *Оніщенко І.Г., д.політ.н, проф.; Хома Н.М., д.політ.н, проф.*

УДК 327.56 (73)(045)

А.С. Коломоєць

ЗУСИЛЛЯ США В БОРОТЬБІ З ТЕРОРИЗМОМ У ПІВДЕННІЙ АЗІЇ

Порушена проблема боротьби США із найстрашнішою загрозою всьому світовому співтовариству - міжнародним тероризмом. Описана стратегія ведення боротьби і дано прогноз подальшим зусиллям США щодо ведення політики у Південній Азії. Дана оцінка сучасним відносинам між країнами Південної Азії та США, розглянуто основні терористичні організації, які зараз загрожують регіону. Виявлена зміна політики США після подій 11 вересня 2001 року, та після вбивства Усами бен Ладена у 2011 році. Розглянуто сучасне становище у регіоні, та проаналізовано нову терористичну загрозу «Ісламська держава Іраку і Леванту».